

พระสงฆ์กับการส่งเสริมสวัสดิการสังคมของหน่วยอบรมประชาชนประจำ ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2565

The Monk and Their Enhancing Social Welfares of Long Khod Phrao District,
Chiang Mai Province A.P.T. 2565

พระมหาธัมมจารี ปุณฺณธมฺโม (จารินทร์)

Phramaha Thammajari Punyathammo (Jarin)

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

Corresponding Author Email: thammajari07102513@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มุ่งเน้นการดำเนินงานของพระสงฆ์ในตำบล โหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมในหลายมิติ ได้แก่ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควบคู่กับการพัฒนาสังคม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การพัฒนาชุมชน ดังนี้ 1) ด้านสังคม พระสงฆ์จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน ช่วยเหลือผู้ยากไร้และผู้สูงอายุ รวมถึงการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน 2) ด้านวัฒนธรรม อนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น จัดงานเทศกาลที่สำคัญ และสอนหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา 3) ด้านเศรษฐกิจ พระสงฆ์ส่งเสริมการเกษตรกรรม การใช้ทรัพยากรในชุมชน การฝึกอาชีพ และการสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนและการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน 4) ด้านสิ่งแวดล้อม มีการรณรงค์ให้ปลูกต้นไม้ รักษาความสะอาดในชุมชน และจัดการขยะอย่างถูกวิธี รวมถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การบวชป่า การสร้างแนวกันไฟ การปลูกป่าทดแทน และการสร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

การดำเนินงานของพระสงฆ์ทำให้ชุมชนมีความเจริญรุ่งเรือง สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางการรักษาสวัสดิการชุมชนและเชื่อมโยงกิจกรรมพัฒนาชุมชนให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่เข้มแข็งและยั่งยืน การดำเนินงานเหล่านี้ยังสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาค

ส่วนในชุมชน เช่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือกลุ่มองค์กร ต่าง ๆ เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การส่งเสริมสวัสดิการสังคม, หน่วยอบรมประชาชน, พระพุทธศาสนา, ชุมชน, ความยั่งยืน

Abstract

This study focuses on the operations of monks in Long Khod Subdistrict, Phrao District, Chiang Mai Province. that promotes social welfare in many dimensions, including social, cultural, economic, and environmental aspects. With the objective of propagating Buddhism. along with social development conservation of natural resources and community development 1) Social aspect: Monks organize activities that promote unity in the community. Helping the poor and the elderly Including the establishment of various groups to develop the potential of people in the community. 2) Cultural aspect: Preserve and promote local traditions. Organize important festivals and teach the principles and teachings of Buddhism. 3) Economics: Monks promote agriculture. Using community resources, vocational training, and generating income for the community by emphasizing the development of the sufficiency economy according to the sufficiency economy philosophy. There is also support for the creation of community products and the establishment of professional groups to increase income for the community. 4) Environmental aspect. There is a campaign to plant trees. Maintain cleanliness in the community and manage waste properly Including conservation and restoration of natural resources, such as forest ordination and building fire breaks. reforestation and construction of water retarding dams to maintain the balance of the ecosystem the work of the monks makes the community prosperous. able to rely on oneself Have a better quality of life and live together in peace The temple is the center of maintaining community welfare and linking community development activities to become part of the way of life. This is in order to achieve the goal of strong and

sustainable development. These operations also support the participation of all sectors in the community, such as government agencies, the private sector, or various organizational groups, to create cooperation in effective and sustainable community development.

Keywords: Promotion of Social Welfare, Public training unit process, Buddhism, community, sustainability.

บทนำ

ประเทศไทยได้นำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ 2555-2559) มาเป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาประเทศ โดยเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และได้เน้นนำ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าภายใต้แนวคิด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: ออนไลน์) การจัดสวัสดิการสังคมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมซึ่งเป็นปัจจัยในการสร้างโอกาสโดยการให้โอกาสกับคนจน คนด้อยโอกาสซึ่งเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นในการลดปัญหาทางสังคมเป็นสิทธิพื้นฐานทางสังคมสร้างโอกาสให้กับคนจนบางกลุ่ม ชดเชยความล้มเหลวของระบบการตลาดและสร้างความสันติสุขให้เกิดแก่ผู้ยากไร้ (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2546: หน้า 71-74) เป็นเสมือนภูมิคุ้มกันและเตรียมความพร้อมเพื่อการพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม ตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนที่จะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ, 2563: ออนไลน์) การวางรากฐานที่จะพัฒนาสังคมและชุมชนให้เข้มแข็ง เริ่มจากการจัดตั้งองค์กรโดยคนในชุมชนด้วยความเชื่อ ความศรัทธา จิตวิญญาณสาธารณะมุ่งมั่นเพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ยาก ความขัดแย้งและปัญหาภายนอกชุมชน ส่งเสริมระดมความคิด การมองปัญหาในทิศทางเดียวกัน แล้วศึกษาแลกเปลี่ยนกับองค์กรภายนอกชุมชนเพื่อแสวงหาภาวการณ์ร่วมพัฒนา ปรับวิธีการกระบวนการทำงาน กล้าที่จะทดลองเมื่อไม่สำเร็จ เริ่มใหม่ด้วยความหวัง ความตั้งใจ ความไว้วางใจ เอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้การมีส่วนร่วมทุก

ระดับของคนในชุมชน จากจุดเริ่มต้นทั้งหลาย อาจประมวลปัจจัยความสำเร็จโดยมีพระสงฆ์ในฐานะเป็นที่เคารพของชาวบ้านในชุมชนแล้วยังนับว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม เป็นศูนย์กลางการพัฒนา เป็นตัวแทนของสถาบันพระศาสนาที่มีอยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างช้านาน มีอิทธิพลต่อการกระตุ้นจิตใจหรือแนะนำให้เกิดกิจกรรมในสังคม และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของสังคม สวัสดิการสังคมโดยรวมในสังคมไทยมีเป้าหมาย 3 ระดับ ได้แก่ การแก้ไขความเดือดร้อนหรือบำบัดรักษาโดยใช้รูปแบบการสงเคราะห์ การป้องกันปัญหาซึ่งเน้นเรื่องการพัฒนาความรู้และการฝึกอาชีพ การพัฒนาศักยภาพ ความคิดและจิตใจ โดยการพัฒนาให้มีอารยธรรมซึ่งมุ่งให้คนมีสวัสดิการชุมชนขั้นต่ำ คือ การจัดสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมถึงการสงเคราะห์สังคม การประกันสังคมและบริการสังคมโดยภาครัฐ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การพัฒนาเอกชนและภาคชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการบริการสวัสดิการสังคม โดยการกำหนดยุทธศาสตร์สวัสดิการสังคม การจัดทำนโยบายสวัสดิการสังคม รวมทั้งการมองสวัสดิการสังคมเชิงนโยบายทางสังคมอย่างเป็นองค์รวมโดยใช้คนเป็นศูนย์กลางจึงสามารถป้องกันปัญหาและพัฒนาได้ (อภิญญา เวชยชัย, 2546: หน้า 47)

พระสงฆ์จึงมีบทบาทค่อนข้างสูงในการพัฒนาชุมชน โดยนำแบบอย่างและแนวทางที่ดีที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับสมาชิกและชุมชนได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นพระสงฆ์จึงมีความสำคัญยิ่งในการส่งเสริมสวัสดิการสังคมของหน่วยบรมประชาชนให้คนในชุมชนที่ห่างไกลหน่วยงานของภาครัฐเข้าไปให้บริการไม่ทั่วถึงได้รับสิทธิประโยชน์เท่าเทียมกัน นอกจากพระสงฆ์เป็นที่พึ่งพิงทั้งทางจิตใจและร่างกายของชาวบ้านชนบทที่ยากไร้และห่างไกลการพัฒนาของรัฐ ยังมีที่เป็นศูนย์รวมประชาชนถ้าพระสงฆ์เป็นแกนนำในการพัฒนาจิตใจและวัตถุเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เรื่องนั้นมักได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชาวบ้าน อย่างมีจิตศรัทธาและสามารถประสบความสำเร็จได้โดยง่ายและเสียค่าใช้จ่ายน้อย (ภัทรพร สิริกาญจน, 2540: หน้า 16) สำหรับการจัดสวัสดิการชุมชนโดยองค์กรชุมชนซึ่งมีการจัดสวัสดิการสังคมจากฐานทรัพยากรท้องถิ่น เป็นการจัดสวัสดิการเพื่อทุกคนเน้นการสร้าง ความมั่นคงทางด้านทรัพยากรกายภาพชีวภาพ ได้แก่ การขยายพันธุ์ การดูแลรักษา การเจริญเติบโต รุปลักษณ์ รวมทั้งคุณสมบัติ ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หากกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และสิ่งใหม่ ๆ มีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม ชมรม หรือระบบเครือข่าย โดยจัดแสดงและเผยแพร่ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ประเพณีและการพัฒนาภูมิปัญญาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญากับสิ่งแวดล้อม เพื่อจัดการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ โดยกระบวนการสร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ มีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม ชมรม หรือระบบเครือข่าย โดยจัดแสดงและเผยแพร่ พระสงฆ์สามารถปลูกฝังโดยการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น กิจกรรมบางอย่างริเริ่มทำกันเองใน

ชุมชน กิจกรรมบางอย่างก็ได้รับการสนับสนุน การจัดตั้งเบื้องต้นจากองค์กรภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น การจัดกลุ่มฌาปนกิจ การจัดตั้งศาสนสถาน การจัดกลุ่มออมทรัพย์และการจัดกลุ่มกองทุนพัฒนาอาชีพ เป็นต้น (อภิญา เวชชัย, 2546: 143-148)

ในปัจจุบันพระสงฆ์ได้มีการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือประชาชนด้านงานพัฒนาชุมชน ในตำบล โหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ในการจัดสวัสดิการสังคมในหลายมิติ ได้แก่ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควบคู่กับการพัฒนาสังคม เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของภาครัฐในการลงพื้นที่เพื่อให้เข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยคำนึงถึงศักยภาพ และสภาวะแวดล้อม ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพระสงฆ์เอง โดยใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนกัน แบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือปรองดองกันในสังคมซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่างๆ ของสังคมเข้าด้วยกันสร้างสรรค์พลังในทางบวก การส่งเสริมให้พระสงฆ์มีบทบาทในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนไปสู่ประชาชนทุกเพศทุกวัยเพื่อให้ประชาชนสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง โดยมีวัดและ ศาสนสถานที่เหมาะสมกับเป็นสถานที่เผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตามสนภาวะของสังคม และให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนโดยจัดสภาพแวดล้อมภายในวัดและศาสนสถานให้สะอาด ร่มรื่น มีเสนาสนะที่สวยงามและทันสมัย พุทธศาสนิกชนและองค์กรทางศาสนา รวมถึงภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมทำนุบำรุงอุปถัมภ์ และพัฒนากิจการพระพุทธศาสนา โดยระดมสรรพกำลังตามกำลังตามความสามารถและความสนใจในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างวัด บ้าน และโรงเรียนเพื่อความสามัคคีและความมั่นคงภายในชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. 2546 (วัดโมลีโลกยาราม, 2546: ออนไลน์) หน่วยงานอบรมประชาชนประจำตำบลแต่ละหน่วยสามารถนำหลักธรรมดังกล่าวไปปรับใช้ขยายผลถ่ายทอดไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เกิดความตื่นตัวในการร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้านของตนต่อไป

สภาพของชุมชนตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

ในปัจจุบันหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) มีอยู่ทั้งสิ้น 5,992 หน่วย ตั้งอยู่กระจายทั่วประเทศในทุกภูมิภาค จากความริเริ่มของคณะสงฆ์โดยมีสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) วัดสามพระยา จังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้ก่อตั้งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.

สงเคราะห์ประชาชนภายในตำบลนั้น ๆ เพื่อให้ช่วยเหลือพึ่งพาตนเองได้ 2. เป็นการทำงานแบบบูรณาการระหว่าง วัด บ้าน รัฐ โรงเรียน (บวร) เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ดี มีความสามารถ มีพฤติกรรมดีนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน 3. เป็นศูนย์การทำงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์และการเรียนรู้ของตำบลนั้น ๆ 4. พัทธกิจคุ้มครองประชาชนในตำบลนั้น ๆ ให้อยู่เป็นปกติสุขด้วยความรักความเข้าใจกัน 5. สนับสนุนนโยบายคณะสงฆ์ นโยบายรัฐเพื่อสร้างความอยู่ดี กินดี มีสุขของประชาชน 6. สนับสนุนอาชีพสุจริต การทำงานที่ถูกต้องเป็นธรรม (สำนักงานส่งเสริมความร่วมมือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2564: ออนไลน์) หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นหน่วยงานที่มีบทบาท หน้าที่ในการทำงานร่วมกับชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ยังได้รับรางวัลหมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุขประจำปี 2560 การบริหารจัดการแผนงานและเครือข่ายระดับจังหวัด อาสาสมัครหมู่บ้านพิทักษ์ป่าดีเด่น ซึ่งได้รับเข็มและธงพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 ทั้งนี้ความสำเร็จดังกล่าวมาจากยุทธศาสตร์และแผนงานประชาคมตำบลที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมเป็นหลัก โดยมีการประชุมระดมความคิดเห็นจัดทำแผนโครงการและใช้งบประมาณ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสิ่งที่ต้องติดตามและให้ความสำคัญต่อหน่วยงานนี้ ประชาชนจะได้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสถาบันสงฆ์ เคารพในคุณค่าของกันและกัน อยู่ด้วยความกลมกลืนประสานกันเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความปลอดภัยเป็นอิสระทั้งทางกาย ทางวาจา และความคิดว่ามีบทบาทสำคัญกับชาวบ้านในชุมชน รวมทั้งให้การสนับสนุนส่งเสริมทางด้านพระพุทธศาสนา วิสัยทัศน์ พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคงพุทธศาสนิกชนเข้มแข็งมีความสุข (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2560: ออนไลน์)

สวัสดิการสังคม

สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมยังคงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นล้วนเป็นผลลัพธ์ที่สืบเนื่องจากคนบางกลุ่มขาดโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคม สอดคล้องกับ (กฤษฎา ศุภกิจไพศาล, 2563: ออนไลน์) ว่าด้วยการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมที่มีความเป็นธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ พบว่า ข้อจำกัดที่เป็นช่องโหว่ขนาดใหญ่ของการจัดสวัสดิการสังคม คือ ความไม่สมดุลกันระหว่างระบบวิธีคิด จักต้องมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำและการผลิตสร้างระบบตาข่ายรองรับทางสังคมควบคู่กันไปโดยประยุกต์ใช้สวัสดิการ ของชุมชนท้องถิ่นที่มีความเป็นธรรมในการสนับสนุนให้กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคมได้รับโอกาสที่เท่าเทียมและสิทธิพื้นฐานที่จะทำให้

พวกเขาสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานและระบบสวัสดิการ นำไปสู่การสร้างความสามารถในการพึ่งตนเองและการสร้าง คุณภาพชีวิตที่ดีได้อย่างทัดเทียมกับบุคคลอื่น ๆ เพื่อให้ทุกคนในสังคมไทยมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต และมีหลักประกันต่อความเสี่ยงต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง สวัสดิการสังคมจึงมีรากฐานมาจากความห่วงใยที่คนในสังคมมีต่อเพื่อนมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มที่เดือดร้อนและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ คำว่า “สวัสดิการสังคม” ยังไม่ปรากฏชัดเจนในสังคมไทย แต่เป็นเพียงความคิดในการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากตะวันตก เช่น อังกฤษและเยอรมนี ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของสวัสดิการสังคม (พระมหานันทวิทย์ ธีรภทฺโท (แก้วบุตรดี) และคณะ, 2561: หน้า 448) พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (พ.ศ. 2546) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550 ได้ให้ความหมาย สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไข การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึงเหมาะสม ยุติธรรม และเป็นไปตามมาตรฐาน ครอบคลุมทุกด้าน เช่น การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนพึงได้รับ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับในการจัดสวัสดิการสังคม (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ, 2552: ออนไลน์)

องค์ประกอบงานสวัสดิการสังคม แบ่งเป็น 7 ด้าน (ระพีพรรณ คำหอม, 2549: หน้า 6-27)

1. การศึกษา (Education)
2. สุขภาพอนามัย (Health)
3. ที่อยู่อาศัย (Housing)
4. การทำงานและการมีรายได้ (Employment and Income Maintenance)
5. ความมั่นคงทางสังคม (Social Security)
6. บริการสังคม (Social Services)
7. นันทนาการ (Recreation)

ดังนั้นคุณภาพชีวิตในรูปแบบของระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคมเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย ครอบคลุม ชุมชน สังคมจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ดังนั้นผู้มีอำนาจกำหนดนโยบายควรตระหนักถึงนโยบายที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นรากฐานชุมชน และคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยคำนึงถึงสิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับและ

การมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับอย่างเสมอภาคเป็นการเสริมและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่อัตภาพ

บทบาทการจัดสวัสดิการสังคมของพระสงฆ์ตำบลโหล่งขอด อำเภอฟ้าไร่ จังหวัด เชียงใหม่

การจัดสวัสดิการสังคมในสังคมไทยมีรากฐานมาจากแนวคิดทางพระพุทธศาสนา งานด้านสังคมสงเคราะห์ เป็นภารกิจสำคัญอย่างหนึ่งของคณะสงฆ์ไทย วัดหรือพระสงฆ์ เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีบทบาทในดูแลสุขภาพชุมชน โดยมีพระสงฆ์เป็นแกนนำจัดทำโครงการหรือกิจกรรม ทำให้วัดกับชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ตึกมากขึ้น สวัสดิการสังคมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโหล่งขอด อำเภอฟ้าไร่ จังหวัดเชียงใหม่ได้มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมในมิติต่าง ๆ เช่น มีกระบวนการทำงานร่วมกับภาครัฐ เอกชน ชุมชนและฝ่ายต่าง ๆ เช่น ร่วมมือกับพัฒนาการอำเภอฟ้าไร่และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน, ปลัดอาวุโสอำเภอฟ้าไร่, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโหล่งขอด, ผู้ใหญ่บ้านหลวง, หัวหน้าส่วนราชการ, ผู้นำชุมชน, กลุ่มองค์กร รวมถึงหัวหน้ากลุ่มงานฯ หัวหน้าฝ่ายฯ และนักวิชาการผู้รับผิดชอบฯ จัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนภายใต้โครงการเชิดชูเกียรติผู้นำเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง, จัดนิทรรศการฯ กิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามรอยพ่อ, ครัวเรือนต้นแบบ, สถาบันการเงินทุนชุมชนบ้านหลวง เป็นต้น

ปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมของพระสงฆ์ตำบลโหล่งขอด อำเภอฟ้าไร่ จังหวัด เชียงใหม่

โหล่งขอด เป็นตำบลในอำเภอฟ้าไร่ จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่อาศัยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย อาศัยสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ตามธรรมชาติเป็นที่พึ่ง เป็นต้น ทำให้สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึง คือ ความแตกต่างของบริบทพื้นที่ ความหลากหลายของประชากร ทำให้การเข้าถึงจากหน่วยงาน ต่าง ๆ เป็นไปได้ช้าและยากลำบาก ยกตัวอย่างเช่น มีการสร้างวัดขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางของชุมชนจากเดิมยังไม่มีศาสนา เป็นการนับถือผีเพียงอย่างเดียว เมื่อมีการสร้างวัดทำให้ชาวบ้านหันมานับถือศาสนาพุทธ บางชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหน่วยงานต่าง ๆ มีปัญหาด้านการเดินทาง บางแห่งเป็นพื้นที่สูงและเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้ประชาชนมีปัญหาการเข้าถึงบริการของภาครัฐ ความต้องการการดูแลสวัสดิการสังคมอาจจะยังไม่เพียงพอ ดังนั้นบริบทและศักยภาพของพระสงฆ์ในการรักษาสวัสดิการชุมชนจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญแรกสุดในการกำหนดรูปแบบการรักษาสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพ โดยความร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน รัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา องค์การเอกชน มาร่วมกันในการจัดสวัสดิการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิต

แนวทางปฏิบัติที่ส่งผลให้เกิดการส่งเสริมสวัสดิการสังคมได้อย่างยั่งยืน

การดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมในรูปแบบของการช่วยเหลือสงเคราะห์ของรัฐ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในชุมชนยังไม่ได้ตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างพอเพียงดังที่กล่าวมาในข้างต้น ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นในการส่งเสริมคนในชุมชนสามารถยืนอยู่ได้ด้วยตนเองหรือสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยอาศัยพื้นฐานของทุนเดิมที่มีอยู่แล้วผนวกกับการเติมเต็มจากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดสวัสดิการสังคมในระดับชุมชนจึงควรดำเนินการในแนวทาง ดังต่อไปนี้ ส่งเสริมการสร้างหลักประกันความมั่นคงในชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มอาชีพ ส่งเสริมหรือจัดให้มีร้านค้าสวัสดิการชุมชนสนับสนุนการสร้างรายได้ในชุมชน ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งส่งเสริมและรักษาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (วัชรภรณ์ จันทนกุล และ สัญญา เคนาภูมิ, 2559: หน้า 3-14) แนวทางปฏิบัติที่ส่งผลให้เกิดการส่งเสริมสวัสดิการสังคมได้อย่างยั่งยืน หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ มีพันธกิจ 8 ด้าน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลภาพรวม

แผนผังการบริหารงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ได้จัดกลุ่มงานต่าง ๆ เข้าด้วยกันเป็นหน่วยงาน ภายในโครงสร้างองค์กรประกอบด้วยกิจกรรมหลากหลายที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างงานหรือกลุ่มงานกับชุมชน แบ่งออกเป็นหัวข้อหลัก ได้แก่ ศีลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูทศเวทีตาธรรม และสามัคคีธรรม พันธกิจเหล่านี้เป็นงานที่คณะสงฆ์ดำเนินการอยู่เป็นปกติ แต่ในอดีตคณะสงฆ์หรือพระสงฆ์ที่ปฏิบัติงานไม่ได้มีการสรุปหรือรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลมีบทบาทและหน้าที่ในการทำงานร่วมกับชุมชนมาโดยตลอด สิ่งนี้เป็นที่มาของแนวทางปฏิบัติที่ส่งผลให้เกิดการส่งเสริมสวัสดิการสังคมอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 2 ผลการปฏิบัติงาน

1. ศีลธรรมและวัฒนธรรม

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโหล่งขอด ร่วมกับคณะสงฆ์และหน่วยงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมเป็น 5 ภาควิ ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมกิจกรรมพุทธประเพณีของวัดแต่ละวัดภายในตำบล ควบคู่กับการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นในวาระโอกาสที่สำคัญต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี โครงการเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อสืบสานและรักษาพุทธ

ประเพณีและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่ดึงดูดให้ผู้คนมาชมกิจกรรมที่ดำเนินการประกอบด้วยการทำบุญตักบาตร การเข้าวัดฟังธรรมเทศนา กิจกรรมเวียนเทียนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ประเพณีทำบุญปีใหม่และสงกรานต์ของวัดแต่ละวัดภายในตำบล เพื่อสืบสานประเพณีอันเก่าแก่ของล้านนาไทย รวมถึงพุทธประเพณีการสรงน้ำพระธาตุ 3 ดวงที่เป็นพระธาตุสำคัญภายในตำบล เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ศรัทธาประชาชนและชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมทั้งหมดนี้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโหล่งขอด ร่วมกับคณะสงฆ์ได้จัดดำเนินการตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงสถานการณ์การเฝ้าระวังและควบคุมโรคติดต่อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ที่ยังคงมีการระบาดอยู่

2. สุขภาพอนามัย

1. ให้การอนุเคราะห์สถานที่ของวัดภายในตำบลในการอบรมความรู้ด้านสุขภาพอนามัย หรือกิจกรรม ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกันได้ กำหนดให้เจ้าอาวาสทุกวัดภายในตำบลให้ความอนุเคราะห์สถานที่กับหน่วยงานหรือ องค์กรต่าง ๆ ทั้งในและนอกชุมชนในการใช้สถานที่ของทางวัดเพื่อจัดกิจกรรมทุกครั้งที่ได้รับการขอมา

2. จัดให้มีการส่งตัวแทนพระสงฆ์ หรือสามเณรเข้าร่วมในกิจกรรมการอบรมเพิ่มพูนความรู้ในด้านสุขภาพอนามัยตามโครงการต่าง ๆ ที่ถูกขอความร่วมมือมาเพื่อจะได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะสงฆ์ภายในตำบล ตัวแทนพระสงฆ์-สามเณร ให้ความร่วมมือเข้าประชุมหรืออบรมในโครงการกิจกรรมด้านสุขภาพ ทั้งในและนอกชุมชน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์อันจะได้นำมาปรับปฏิบัติใช้กับตนเอง และถ่ายทอดให้แก่สมาชิกภายในชุมชน

3. ให้มีการจัดระเบียบในการจัดงานต่าง ๆ ในวัดแต่ละวัด ให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาทเพื่อเฝ้าระวังและควบคุมโรคติดต่อ กำหนดให้แต่ละวัดตั้งจุดตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย จุดล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ และการประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือให้สวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งเมื่อมีการจัดกิจกรรมที่มีศรัทธาประชาชนเข้าร่วมเป็นจำนวนมากขึ้นภายในวัดของแต่ละวัด

3. สัมมาชีพ

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโหล่งขอด ได้ปฏิบัติงานในหัวข้อ สัมมาชีพ ดังนี้

1. ให้การอนุเคราะห์สถานที่ของวัดภายในตำบลในการอบรมความรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพได้กำหนดให้เจ้าอาวาสทุกวัดภายในตำบลให้ความอนุเคราะห์กับทางเจ้าหน้าที่ หน่วยงานหรือวิทยากร ปราชญ์ชาวบ้านในการใช้สถานที่ของทางวัดเพื่ออบรมความรู้ด้านสัมมาชีพให้กับประชาชนทุกครั้งที่ได้รับการขอมา ซึ่งตอบสนองนโยบายรัฐบาลเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ

2. สนับสนุนส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์หรือสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพชุมชนให้การสนับสนุนให้จัดตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพในชุมชนขึ้น เพื่อสร้างอาชีพ สร้าง

รายได้ให้แก่คนชุมชน อีกทั้งยังให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องของสถานที่การจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพในบริเวณวัด สนับสนุนส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนตำบลโหล่งขอด มีการรวมกลุ่มกันจัดทำผลิตภัณฑ์ สินค้า เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มมูลค่าวัตถุดิบที่มีอยู่แล้วภายในตำบลโหล่งขอด ให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น แปรรูปวัตถุดิบรวมถึงผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับผลกระทบทางด้านราคาตลาดหรือจากพ่อค้าคนกลางให้สามารถจัดเก็บได้นาน หรือเปลี่ยนเป็นสินค้าคุณภาพที่ให้ราคาต่อหน่วยได้ดีกว่าโดยมีตลาดรองรับการจัดขายทั้งภายในตำบลและนอกตำบล

3. ร่วมกับองค์กรธุรกิจเอกชนและภาครัฐแก้ไขปัญหาช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในโครงการระหว่างวัด ชุมชน องค์กรธุรกิจเอกชนและภาครัฐ เพื่อหาแนวทางในการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ของเกษตรกรภายในตำบลโหล่งขอดที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) เพื่อกระจายผลผลิต และหาตลาดรองรับผลผลิตของเกษตรกร ขยับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและชนบท เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย มีความรู้และสามารถประกอบอาชีพได้ ด้วยการถ่ายทอดความรู้จากปราชญ์ชุมชนและทำให้ครัวเรือนเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้น ติดตามสนับสนุน สามารถนำความรู้จากการฝึกอบรมไปประกอบอาชีพให้มีรายได้หรือลดรายจ่ายได้อย่างต่อเนื่องร่วมกับผู้นำ กลุ่มองค์กร และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ โดยใช้ศักยภาพของทุนชุมชนและแผนชุมชนให้สามารถดำเนินการพัฒนาอาชีพ สร้างอาชีพได้อย่างมั่นคง

4. สันติสุข

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโหล่งขอด ได้ปฏิบัติงานในหัวข้อ สันติสุข ดังนี้

1) ให้การอนุเคราะห์สถานที่ของวัดภายในตำบลในการอบรมความรู้ได้กำหนดให้เจ้าอาวาสทุกวัดภายในตำบล ให้ความอนุเคราะห์กับทางเจ้าหน้าที่ หน่วยงานหรือวิทยากร ปราชญ์ชาวบ้าน ในการใช้สถานที่ของทางวัดเพื่ออบรมความรู้ที่ ก่อให้เกิดความผาสุกกับประชาชนทุกครั้งที่ได้รับการขอมา

2) ร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ รวมเป็น 5 ภาคี ดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่ เป็นการส่งเสริมให้เกิดความสันติสุขภายในชุมชน โครงการจิตอาสาพระราชทาน “เราทำความดีด้วยหัวใจ” โครงการนี้ถือกำเนิดขึ้นตามแนวพระราโชบายของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้เป็นเครื่องมือทำหน้าที่ประสานความร่วมมือทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน และประชาชนทุกหมู่เหล่าให้มีส่วนร่วมทำงานแก้ไขปัญหาขั้นพื้นฐานของชาติ ให้คนในชาติในชุมชน มีความสุขอย่างยั่งยืน โครงการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขยับเคลื่อนด้วยพลังบวร เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดซึ่งมุ่งให้ทุกคนสามารถพึ่งพา

ตัวเองได้รวมถึงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นจนเกิดความยั่งยืน คำว่า พอเพียง คือ การดำเนินชีวิตแบบทางสายกลางโดยตั้งอยู่บนหลักสำคัญสามประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี

ความพอประมาณ คือ การดำรงชีวิตให้เหมาะสม ซึ่งเราควรจะมี ความพอประมาณทั้งการหารายได้ และ พอประมาณในการใช้จ่าย ความพอประมาณในการหารายได้ คือ ทำงานหารายได้ด้วยช่องทาง สุจริตทำงานให้เต็มความสามารถ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ส่วนความพอประมาณในการใช้จ่าย หมายถึง การใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่ายเกินตัว และในขณะเดียวกันก็ใช้จ่ายในการดูแลตนเอง และครอบครัวอย่างเหมาะสม ไม่อยู่อย่างลำบาก และผิดเคืองจนเกินไป

ความมีเหตุผล ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกิจ หรือการดำรงชีวิตประจำวันเราจำเป็นต้องมีการตัดสินใจ ตลอดเวลาซึ่งการตัดสินใจที่ดีควรตั้งอยู่บนการไตร่ตรองถึงเหตุ รวมทั้งคำนึงถึงผลที่อาจตามมาจากการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ไม่ใช่ตัดสินใจตามอารมณ์ หรือจากสิ่งที่คนอื่นบอกมาโดยปราศจากการวิเคราะห์

การมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ การเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในโลกที่ไม่แน่นอน ไม่ว่าจะเป็นสภาพลมฟ้าอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเกษตร การเปลี่ยนแปลงในบริษัทคู่ค้า การเลิกจ้างพนักงานในบริษัทใหญ่ หรือสถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศที่มีผลต่อการลงทุน เราจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะดำรงอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเองและตั้งอยู่ในความไม่ประมาทอยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น การเตรียมแผนสำรองสำหรับแต่ละสถานการณ์ การมีรายได้หลายทางเพื่อลดความเสี่ยงในวันที่ถูกเลิกจ้าง หรือการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน การดำรงชีวิตตามหลักการเหล่านี้จำเป็นต้องมีความรู้และคุณธรรมประกอบ ความรู้จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม เช่น ความรู้ในการประกอบวิชาชีพที่ช่วยให้ธุรกิจและการงานเจริญก้าวหน้า หรือความรู้ในการลงทุนที่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้เงินลงทุน ความรู้และประสบการณ์จะช่วยให้เราตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล แม้พื้นฐานความคิดและประสบการณ์ที่แตกต่างกันอาจทำให้เหตุผลของแต่ละคนต่างกันไป

5. ศึกษาสงเคราะห์

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโหล่งขอด ได้ปฏิบัติงานในหัวข้อศึกษา สงเคราะห์ ดังนี้

1) ส่งเสริมการศึกษาทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลีแด่พระภิกษุ-สามเณร ภายในตำบล ส่งเสริมให้ พระภิกษุ-สามเณร หรือแม้แต่ พระภิกษุ-สามเณร ที่เข้ามาบวชชั่วคราวในพรรษา ในเขตตำบลโหล่งขอดทุกวัดที่มีความพร้อมที่จะศึกษาให้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติ ธรรมแผนกธรรม-บาลี ส่งเสริมให้พระภิกษุ-สามเณร ได้ศึกษาเล่าเรียนในระบบการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.)

ณ วัดพระธาตุตอเวียง โดยได้เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึง มัธยมศึกษาตอนปลาย

2) กิจกรรมการส่งเสริมพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์สำหรับเยาวชน

ได้เปิดศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา โดยกำหนดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทุกวันอาทิตย์ ช่วงเวลา 08.00 น. ถึงเวลา 12.00 น. ระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึงเดือน มกราคม รวมเวลาตลอดปีจำนวน 156 ชั่วโมง

3) การส่งเสริมให้มีครูพระเข้าไปอบรมคุณธรรม-จริยธรรม และสอนวิชาความรู้ในด้านพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาภายในตำบลส่งเสริมให้พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปเผยแผ่และอบรมคุณธรรม-จริยธรรม และสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้แก่เด็กนักเรียนในสถานศึกษาของหน่วยงานราชการภายในตำบล และยังมีการมอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจนในทุก ๆ ปี

4) ให้การสนับสนุนช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านตามที่พอจะช่วยเหลือได้แก่พระภิกษุสามเณร และเยาวชนในด้านการศึกษาทั้งทางธรรม และ ทางโลก คณะสงฆ์ตำบลโหล่งขอดร่วมกับองค์กรหน่วยงานและบุคคลผู้มีจิตศรัทธา ทั้งใน และ นอกชุมชน ให้การสนับสนุนช่วยเหลือจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยทุนทรัพย์ค่าเล่าเรียนศึกษา ตลอดจนสิ่งอุปโภคบริโภค และพาหนะที่ใช้รับส่งเมื่อต้องเดินทางไปสนามสอบ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ผู้ศึกษาเล่าเรียนอยู่เป็นประจำ

6. สาธารณสงเคราะห์

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโหล่งขอด ได้ปฏิบัติงานในหัวข้อ สาธารณสงเคราะห์ ดังนี้

1) ประสานความร่วมมือสนับสนุนหน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชนร่วมทำกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีในโครงการโหล่งขอดโมเดล ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ (นพค. 32) อุทยานแห่งชาติ โรงเรียน หรือมหาวิทยาลัยที่ให้ความ สนใจ ฯลฯ และหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ดำเนินโครงการสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องดำเนินการเป็นประจำทุกปี ในชื่อโครงการ “โหล่งขอดโมเดล” อันได้แก่ กิจกรรมบวชป่า สร้างแนวกันไฟเพื่อลดปัญหาหมอกควัน กิจกรรมปลูกป่าทดแทน กิจกรรมฝายแม้ว เป็นต้น

2) ให้อาการอนุเคราะห์สถานที่ของวัดภายในตำบลในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ กำหนดให้เจ้าอาวาสทุกวัดภายในตำบลให้ความอนุเคราะห์กับทางเจ้าหน้าที่ หน่วยงานหรือวิทยากร ปราชญ์ชาวบ้าน ในการใช้สถานที่ของทางวัดในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อันจะช่วยเอื้อประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมที่เกี่ยวข้องกันในด้านสาธารณสงเคราะห์

3) ให้การอนุเคราะห์ช่วยเหลือบริจาค ปัจจัยทุนทรัพย์ เครื่องอุปโภค บริโภค แก่ผู้ประสบภัย ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่มีความขัดสนตามวาระโอกาสต่าง ๆ ตลอดทั้งปี โดยร่วมกับหน่วยงาน องค์กร บุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ทั้งในและนอกชุมชนให้การอนุเคราะห์ช่วยเหลือบริจาคปัจจัยทุนทรัพย์ เครื่องอุปโภค บริโภค แก่ผู้ประสบภัย ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่มีความขัดสน ตามวาระโอกาสต่าง ๆ ตลอดทั้งปี เป็นการแสดงออกเพื่อลดทิวทัศน์ความเห็นแก่ตัว ลดความตระหนี่ถี่เหนียว ชี้นำหลักธรรมคำสอนให้บังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นผ่านการปฏิบัติในสถานการณ์จริงอันจะน้อมนำมาซึ่งความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ

7. กตัญญูกตเวทิตาธรรม

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโหล่งขอด ได้ปฏิบัติงานในหัวข้อ กตัญญูกตเวทิตาธรรม ดังนี้

1) สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมอันดีงามต่าง ๆ ภายในตำบล ที่แสดงออกในด้านความกตัญญู กตเวทิตาธรรม ทั้งกิจกรรมที่ต่อเนื่องหรือกิจกรรมเฉพาะกิจที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันเร่งด่วน เป็นต้นว่า กิจกรรมบรรพชา-อุปสมบทให้แก่เยาวชนหรือศรัทธาประชาชนทั่วไปที่มีจิตศรัทธาใคร่ออกบวชเพื่อทดแทนคุณบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ตามวาระโอกาสต่าง ๆ เช่น โครงการบวชเรียนภาคฤดูร้อน เป็นต้น

2) ร่วมมุทิตาและการะพระเถระในช่วงปีใหม่เมืองล้านนา (เทศการสงกรานต์) เข้ามุทิตาและการะพระเถระทั้งในและนอกตำบล แสดงออกซึ่งความกตัญญูกตเวทิตาธรรมเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำในทุก ๆ ปี

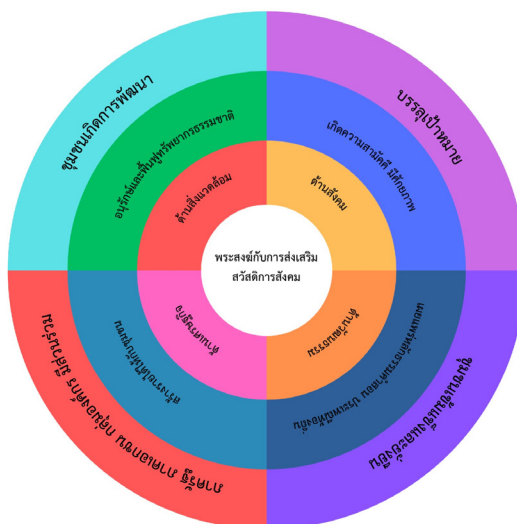
8. สามัคคีธรรม

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโหล่งขอด ได้ปฏิบัติงานในหัวข้อ สามัคคีธรรม ดังนี้

1) พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการนำและร่วมดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดและองค์กรหรือหน่วยงานทั้งในและนอกชุมชนจัดขึ้นตลอดทั้งปี รวมถึงการให้ความอนุเคราะห์ด้านสถานที่ อุปกรณ์ สิ่งของ และทุนทรัพย์เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โครงการบรรพชาอุปสมบท งานสมโภชปอยหลวง กลืน ทอดผ้าป่า และการสงฆ์น้ำพระธาตุ นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาครัฐและเอกชน เช่น กิจกรรมวันเด็ก งานสืบสานวัฒนธรรม กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมพัฒนาความรู้ การละเล่นเพื่อความบันเทิง และงานกีฬาประจำปีของตำบล กิจกรรมเหล่านี้ต้องอาศัยหลักสามัคคีธรรมจากทุกภาคส่วนเพื่อให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงควรได้รับการเอาใจใส่และสนับสนุนอย่างเต็มที่ แผนงานในปี พ.ศ. 2565

- (1) ดำเนินการโครงการทุกโครงการในรายงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- (2) โครงการเข้ากรรม และโสสานกรรม เพื่อบูรณะปรับปรุงสาธารณสมบัติภายในตำบลโหล่งขอด หมุนเวียนสับเปลี่ยนตามความเหมาะสม
- (3) โครงการโหล่งขอดโมเดล
- (4) โครงการจิตอาสาพระราชนาน “เราทำความดี ด้วยหัวใจ”
- (5) โครงการชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร
- (6) โครงการธรรมสัง្កจรของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโหล่งขอด
- (7) โครงการอบรมเด็กและเยาวชนภายในตำบลโหล่งขอด และเด็กทั่วไปให้มีความรู้ศีลธรรม-จริยธรรมและคุณธรรม
- (8) โครงการพุทธศาสนวันอาทิตย์ วัดบ้านหลวง ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น
- (9) โครงการสร้างฝายชะลอน้ำ ถวายในหลวง
- (10) ปันรักปันน้ำใจคนโหล่งขอดมีน้ำใจไม่ทอดทิ้งกัน
- (11) โครงการและกิจกรรมอื่น ๆ ที่อาจมีเพิ่มขึ้นในอนาคต ฯลฯ

องค์ความรู้จากการศึกษา

ภาพ 1.1 องค์ความรู้จากการศึกษาพระสงฆ์กับการส่งเสริมสวัสดิการสังคมของหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2565

จากภาพอธิบายได้ว่า การดำเนินงานของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควบคู่กับการพัฒนาสังคม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การพัฒนาชุมชน 1) ด้านสังคม พระสงฆ์จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน การช่วยเหลือผู้ยากไร้และผู้สูงอายุ รวมถึงการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน 2) ด้านวัฒนธรรม อนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น จัดงานเทศกาลที่สำคัญ และสอนหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา 3) ด้านเศรษฐกิจ พระสงฆ์ส่งเสริมการเกษตรกรรม การใช้ทรัพยากรในชุมชน การฝึกอาชีพ และการสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนและการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน 4) ด้านสิ่งแวดล้อม มีการรณรงค์ให้ปลูกต้นไม้ รักษาความสะอาดในชุมชน และจัดการขยะอย่างถูกวิธี รวมถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การบวชป่า การสร้างแนวกันไฟ การปลูกป่าทดแทน และการสร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ การดำเนินงานของพระสงฆ์ทำให้ชุมชนมีความเจริญรุ่งเรืองสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สรุป

พระสงฆ์และเครือข่ายเหล่านี้มีเป้าหมายหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาควบคู่กับการพัฒนาสังคม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดสวัสดิการชุมชน การส่งเสริมชุมชนและการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาควบคู่กับการพัฒนาชีวิตและสังคม เพื่อให้บุคคลพึ่งพาตนเองได้ มีการยึดมั่นในความดี มีการช่วยเหลือแบ่งปัน สร้างความผูกพันด้วยกิจกรรมการพัฒนา มีการสื่อสารเพื่อให้คนเข้าถึงสัจธรรมด้วยวิถีการปฏิบัติจากการดำเนินชีวิตและการพัฒนาสังคม โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม เพราะว่าความเข้มแข็งของชุมชนมีพื้นฐานของความจิตสำนึกที่ต้องการจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยความสามัคคีชุมชนสามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจทางเลือกนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จพัฒนาไปสู่การแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนทำให้ชุมชนมีความสามารถที่พึ่งตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. หากองค์กรชุมชนดำเนินการจัดทำแผนทำรายรับ รายจ่ายให้ครอบคลุมระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน รวมถึงเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน จะทำให้เห็นภาพรวมของปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งเสริมสวัสดิการสังคมของหน่วยอบรมประชาชนได้อย่างตรงจุด
2. ส่งเสริมให้วัดเป็นสถานที่แห่งการเรียนรู้ ในการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่องค์กรชุมชนอื่น ๆ
3. ส่งเสริมให้พระสงฆ์ เป็นผู้ถ่ายทอดแนวคิดและแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน เพื่อให้เข้าถึงชาวบ้านในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ ในการนำทางความคิดการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน เพื่อเป็นแกนนำในการขยายผลองค์ความรู้ ความศรัทธา ความเชื่อ ศาสนา และทรัพยากรในชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2560). กิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่นระดับจังหวัด ประจำปี 2560 จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้โครงการเชิดชูเกียรติผู้นำเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น (รอบที่ 2) ณ บ้านหลวง หมู่ที่ 6 ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://district.cdd.go.th/> [19 มิถุนายน 2560].
- กฤษฎา ศุภกิจไพศาล. การพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมที่มีความเป็นธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ “สังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม: การปลดล็อกความเหลื่อมล้ำสู่ความยั่งยืน”. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://socadmin.tu.ac.th/> [2563].
- วัชรารักษ์ จันทนกุล และ สัณญา เคนาภูมิ. แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมระดับชุมชนอย่างยั่งยืน. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. 8(4), 3-14.
- ภัทรพร สิริกาญจน (2540). **หน้าที่พระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ:แนวคิดและบทบาทพระคำเขียนสุณโณ ในการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 16.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9516 [กรกฎาคม 2560]
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ, 2560: [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://dsdw.go.th/> [สิงหาคม 2563].

- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ. (2552). คู่มือสิทธิประโยชน์ด้านสวัสดิการสังคมสำหรับประชาชน. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <http://www.oic.go.th>.
- สำนักงานส่งเสริมความร่วมมือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2564). การพัฒนาหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในสังคมไทย. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://www.youtube.com/watch?v=R1aUKzbnGil> [17 พฤศจิกายน 2564].
- พระมหานันทวิทย์ ธีรภทฺโท (แก้วบุตรดี) และคณะ. สวัสดิการสังคมเชิงพุทธ: รูปแบบและการสร้างพลังชุมชน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 6(2), 448.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2549). สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย Social Welfare in Thai Society. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พรภิทวารกราฟฟิค จำกัด.
- วัดโมลีโลกยาราม, (2562). แดงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๙๑ ตอนที่ ๙ ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. 2546 [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://www.watmoli.com/wittaya-one/1528/> [2 พฤษภาคม 2562]
- อภิญา เวชชัย และกิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์ (2546). การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อย โอกาส: กลุ่มคนจนผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเสี่ยงที่ประสบปัญหาทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษา เศรษฐศาสตร์การเมืองจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (47) (143-148).